

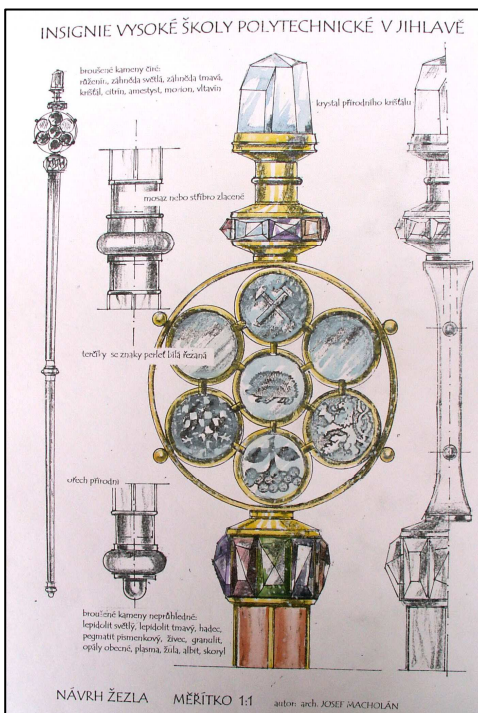
DRAHÉ KAMENY Z BORŮ A NEJBLIŽŠÍHO OKOLÍ NA INSIGNIÍCH VYSOKÉ ŠKOLY POLYTECHNICKÉ JIHLAVA.

Vysoká škola polytechnická v Jihlavě je novým příkladem regionálního typu vysokých škol, protože na rozsáhlém území kraje Vysočina byla v době svého vzniku (2004), jedinou veřejnou vysokou školou přímo sídlící na Českomoravské vrchovině. Na historicky prvním zasedání kolegia rektora bylo proto rozhodnuto, že tato skutečnost se musí m. j. projevit i na charakteru insignií (rektorské žezlo, rektorský řetěz, prorektorské řetězy). Insignie jsou nejen znakem a symbolikou každé vysoké školy, ale i jedinečným obrádkem předmětem, protože slouží zejména k reprezentativnímu a ceremonálnímu účelům.

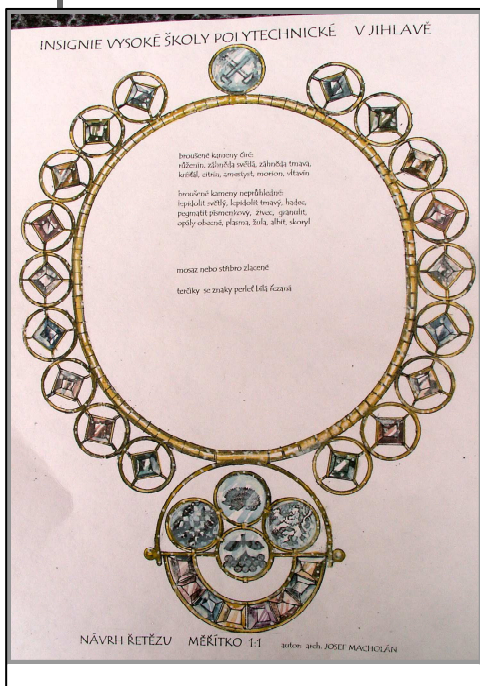
Cennost a jedinečnost insignií VŠPJ není ve zdobení zlatem, stříbrem, perletí a drahými kameny, ale především v tom, že ta vybroušená kamenná krása pochází jen z našeho kraje, z naší krásné Vysočiny. **Vysoká škola, která zde vznikla, se k tomuto kraji bytostně hlásí – chce být stánkem jeho vzdělanosti, jeho ozdobou a předmětem hrdosti.**

Vraťme se ještě k prvnímu zasedání kolegia rektora, kde byla vznesena zajímavá otázka: „...je území Českomoravské vrchoviny tak mineralogicky významné a bohaté, že může ze svých lokalit poskytnout drahé kameny požadované kvality na zhotovení vysokoškolských insignií...?“ Místo odpovědi byly tenkrát zataželi citovány dvě věty z publikace Československá vlastivěda (díl I., PŘÍRODA, svazek I., str. 278.) :

„Poměrně značný počet nalezišť nerostů je svým vznikem vázán na trojúhelníkový masív třebíčsko-meziríčský. Zvláště proslulé jsou křemenné žíly v okolí Třebíče (Bochovice, Hostákov, Valdíkov) s hojnými nálezy drůz krystalů křemene, záhnědy a „hrabového amethystu“. Nejbohatší a stále vyhledávanější naleziště nerostů v pegmatitech jsou mezi Velkým Meziříčím a Bystřicí nad Pernštejnem. Nejznámější lokality jsou Dolní Bory, Bobrůvka, Rožná, Rousměrov, Suky, Dobrá Voda, a mnoho dalších...“

Autor návrhu insignií: architekt **Josef Macholán** ze Sudic u Náměště nad Oslavou a autor kompletní realizace – výtvarník a umělecký klenotník **Tomáš Procházka** z Humpolce.

vším ve východní a jihovýchodní části Vysočiny. Vhodné minerály získal na lokalitách: **Bobrůvka, Bochovice, Bory, Dukovany, Kojatín, Kojatice, Lhotka, Mohelno, Mrákovtín, Nedvědice, Netín, Nová Ves, Olší, Radkovice, Rousměrov, Říčov, Sedlatice, Smrček, Suky, Třebíč, Třesov, Zásedka, Zňátky.** Potom následovala několikaměsíční kompletní realizace projektu skupinou uměleckých výtvarníků: **Tomáš Procházka** (kompletní realizace) **Petr Šťastný** – broušení kamenů – rytí znaků do perleti, **František Novák** – výroba ochranného pouzdra.

Při zadání výtvar-

Minerály (drahé kameny), sebrané architektem Macholánem po celé Vysočině (včetně Borů). Takto byly předány šperkaři k zhotovení brusů pro insignie.

Řezání a leštění kamenů v brusičské dílně Petra Šťastného.

VÝSLEDEK:

Žezlo a rektorský řetěz jsou z pozlaceného stříbra a zdobí je symbolika, upomínající na historické dědictví kraje. Symboly lva, moravské orlice, ježka a jeřabin přímo navazují na krajský znak a zkřížená kladiva na hornickou minulost Vysočiny. Ke kraji se úzce váže i další použitý materiál, například ořechové dřevo (Sudice) a perleť, která odkazuje na žirovnické knoflíkářství. A vrcholem výzdoby insignií jsou drahé kameny a některé kameňácké ušlechtilé horniny z celé Vysočiny.

SYMBOLIKA DRAHÝCH KAMENŮ Z BORŮ NA IN-SIGNIÍCH VŠP JIHLAVA.

Drahé kameny - minerály, jsou dary země, jsou projevy univerzálních vnitřních zemských sil. Pulzuje v nich silná živelná energie, zvláštní potenciál, který milióny let čekal na „probuzení“. Příroda je vytvářela z roztoků, plynů a natavených hornin i z tekutého magmatu, ale také proměnou (metamorfózou) vyvrhelých, již existujících minerálů. Chemicky jsou velmi různorodé a při jejich vzniku velmi záleželo na výšce tlaku a teploty pod zemským povrchem. (poznámka.: odborný, tedy mineralogický popis borských minerálů, včetně genese, velmi podrobně popsal v knize MINERÁLY BORŮ A CYRIL-

VA U VELKÉHO MEZIRÍČÍ

známý brněnský mineralog a vysoko-

S insigniemi je rovněž spojena čestná vysokoškolská funkce pedel (p. Pohanka), jehož úkolem je strážit insignie. Pedel také doprovází rektora (dr. Ladislav Jirků) při hlavních vysokoškolských ceremoniích.

školský pedagog Masarykovy univerzity **prof. RNDr. Josef Staněk, CSc.** Publikaci vydala v roce 2009 obec Bory za finanční podpory kraje Vysočina). Ty milióny let zušlechťování a zjemňování udělaly z drahokamů jednu z forem dokonalosti. Už od nepaměti lidé věděli, že nalezené či vytěžené drahé kameny jsou víc než jen krásné předměty, ale že dokáží ovlivnit naši náladu, povahu, zdravotní stav i snění. Kameny proto odjakživa patřily k průvodcům lidí a lidé jim často přisuzovali až kouzelnou moc. Ano, kameny provázejí člověka od pradávna a mají tedy i své nezastupitelné místo v historii lidstva. První zbraně, nádoby, modly nebo svatyně i obydlí byly z nerostných surovin. Již tehdy člověk vnímal různorodost kamene a časem se naučil využívat jeho rozdílné vlastnosti. Pro všechny kultury byly vždy fascinující drahé kameny. Pro svoji krásu a vzácnost se staly symbolem bohatství a moci. Králové je měli na svých korunách, zdobily jejich trůny a žezla, nosili je na krku, u pasu, vložené do prstýnků a náhrdelníků a tajně doufali, že jim přinesou nejen bohatství a moc, ale také zdraví, štěstí a lásku. Tak se zrodily legendy, vznikala šamanská zaříkadla, s kameny se setkáváme v alchymii, astrologii a v náboženské i světské symbolice. Proto co bude dále uváděno je čtenáři předkládáno ne k věření, ale k posouzení, jak se za dlouhá období lidské existence vyvinul náhled na moc drahých kamenů. **Vysokoškolské insignie** jsou odznaky moci a postavení akademických hodnostářů, ale také seskupením a kvalitou drahých kamenů symbolizují poslání a cíle jednotlivých center výuky a vzdělanosti. Jedinečnost a originalita jihlavských insignií je ve využití drahých kamenů z regionu působnosti vysoké školy. 57 drahých kamenů z Českomoravské vrchoviny, z toho 15 z Borů a nejbližšího okolí (tj. do vzdálenosti 5 km od středu obce). S takovýmto regionálním až lokálně-patriotickým záměrem se na symbolech jiných vysokých škol nesetkáme.

Prorektorský řetěz (nositel: prorektor pro studium) pismenkový pegmatit – Dolní Bory

INSIGNIE VŠPJ

Rektorské žezlo – vrcholová část **křišťál** – Rousměrov

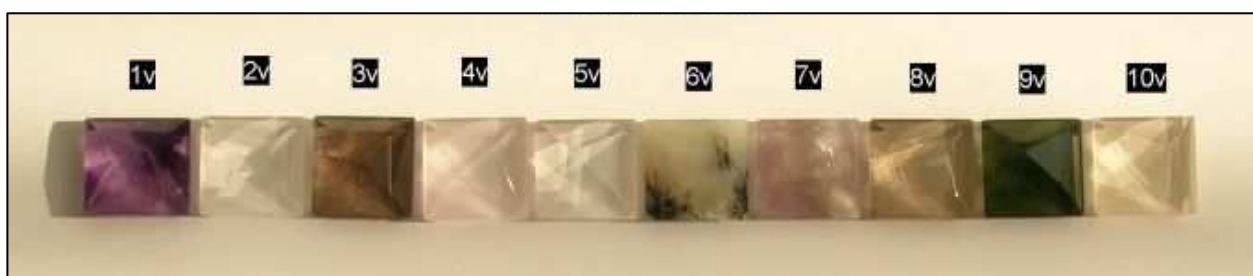

PODÍL DRAHÝCH KAMENŮ Z BORŮ A NEJBLIŽŠÍHO OKOLÍ NA INSIGNIÍCH.

Minerály z Borů jsou zastoupeny na všech částech insignií: rektorském žezle, rektorském řetězu a prorektorském řetězu

Rektorské žezlo - vrchní prsteneček

1. ametyst – Kojatín, 2. křišťál – Rousměrov, 3. záhněda – Zásoka, 4. **Růženín – Dolní Bory**, 5. křišťál – Suky, 6. opál – Třesov, 7. ametyst – Bochovice, 8. záhněda – Bobruvka, 9. vltavín – Mohelno, 10. citrín – Netín

Rektorské žezlo - spodní prstenek

1. serpentinit – Mohelno, 2. žula – Mrákotín, **3. andalusit – Dolní Bory**, 4. plasma – Nová Ves, 5. lepidolit – Rožná, **6. živec – Dolní Bory**, 7. plasma – Nová Ves, 8. plasma – Zňátky, 9. mramor – Nedvědice, **10. růženín – Dolní Bory**

Rektorský řetěz

1.a opál - Třebíč,
1.b opál - Smrček
2.a žula – Mrákotín
2.b živec (písmenkový) - Dolní Bory
3.a serpentín - Nová Ves
3.b opál - Řířov
4.a andalusit - Dolní Bory
4.b pegmatit – Dolní Bory
5.a lepidolit – Sadlatice
5.b lepidolit - Rožná
6.a opál – Radkovice
6.b opál - Třesov
7.a granolit – Mohelno
7.b ametyst - Bochovice
8.a andalusit – Kojetice
8.b jaspis - Dukovany
9.a plasma – Zňátky
9.b plasma - Nová Ves
10.a eklogit – Radkovice
10.b plasma - Zňátky
11.a opál – Mohelno

Použití insignií při imatrikulaci nových studentů v r. 2005. (první rektor školy – **Ladislav Jirků** a první prorektoré – **Lubomír Vošta, Jiří Vaníček a Zdeněk Laštovička**).

Závěs na řetězu

1.z vltavín - Mohelno, 2.z ametyst - Kojatín, **3.z růženín - Dolní Bory**, 4.z křišťál - Olší, 5.z citrín - Bobrůvka, 6.z záhněda - Bobrůvka, **7.z záhněda - Zásoka**, 8.z opál - Mohelno

JAKOU SYMBOLIKU, MOC A POSLÁNÍ NA INSIGNIÍCH BY MĚLO TEDY MÍT TĚCH 15 DRAHÝCH KAMENŮ Z BORŮ A Z NEJBLIŽŠÍHO OKOLÍ?

KŘIŠTÁL – na vrcholu rektorského žezla je upevněn jako symbol snahy a touhy lidstva po pokroku, čistý jako voda a příroda Vysočiny, vyzařující energii spojenou s tajemstvím poznání a značící záměr předávání vědomostí dalším generacím prostřednictvím vysoké školy. Je symbolem světla Země, průzračnosti duše, síly léčivé energie. Je jako katalyzátor, který zároveň přijímá a vysílá energii, vytváří rovnováhu, stává se zrcadlem naší duše. Odporuje veškerému zlu, neutralizuje negativní energii, podporuje jasnozřivost, dodává energii a světlo našemu snažení. Je všude ve světě ceněn jako meditativní kámen.

RŮŽENÍN - učí nás trpělivosti při řešení problémů, pomáhá nesmělým projevit skrývané pocity. Oživuje fantazii a tvůrčí myšlení. Odbourává strach, zlost, nelibost, pocit viny. Dává sílu odpouštět - nám samotným i ostatním. Pomáhá přijímat nezbytnost změn, jedná se o vynikající kámen pro zdolávání krize středního věku. Odstraňuje apatii, uklidňuje a posiluje srdeční činnost. Růženín přináší uklidnění, zahání smutek. Je také kamenem lásky a lidského tepla – tzv. „symbolika anděla“ je pro lidi jdoucí cestou hledání důležitá: voláme po něčem čistém a vyšším, hledáme inspiraci pro poznání, pro moudré žití a při opravdové snaze - ona se dostaví.

ANDALUSIT - podporuje velkorysý ale současně uzemněný myšlení; je kamenem relaxace, uvolnění, ale i zdrojem vitality, potřebné k plnění náročných úkolů

ZÁHNĚDA - jako kouřově hnědý křišťál vnáší silnou světelnou energii do pozemského života. Usilujeme-li o duševní rozvoj, ale přesto stále silně lpíme na hmotě, můžeme používat záhnědu jako cenného a účinného pomocníka proti skleslosti a depresím.

PÍSMENKOVÝ PEGMATIT - vzniká orientovaným prorůstáním křemene a živce. Krystalová mřížka živce ovlivňuje uspořádání zrn křemene. Některým geologům toto uspořádání zrn nerostů připomínalo klínové nebo hebrejské písmo, proto název písmenkový pegmatit. „Písmenka“ – to je škola! Proto, také byl určen na řetěz prorektora pro studium.

CITRIN – velmi důležitý kámen, který podporuje duševní vědomí a dodává příliv nové energie. Melancholie a negativní emoce nemají v jeho přítomnosti místo. Urovnává vztahy a spory ve skupině, dodává sebedůvěru, potlačuje sebezničující sklony, zmírňuje přecitlivělost (zejména na kritiku okolí). Zvyšuje tvůrčí schopnosti.

ŽIVEC – název se odvozuje od slova živiny, které poskytují půdě svým zvětráváním (hlavně prvek draslík). Jde o receptivní kámen, je mimořádně uklidňující, tiší nervový systém, stres, výkyvy nálad, rozptyluje negativní energie, rozpouští negativní bloky a podporuje vitalitu. Zmenšuje obavy a strach, zvyšuje intuici, zajišťuje úspěch v riskantních krocích

„... i ve věku kosmonautiky, atomové energie a kybernetiky si vážíme krásy, která obohacuje lidský život – vážíme si umělecké a řemeslné práce, jež slouží všem. Lidský duch sice vymyslí stroje a přístroje fantastické dokonalosti, ale stroj nemůže nahradit přírodní krásy ukryté v kameni a umocněné prací lidských rukou, které vnímavým dotykem vytvářejí neopakovatelný umě-

lecký výtvar...“

RNDr. Jiří Kouřimský, CSc., býv. ředitel mineralogického odd. Národního muzea v Praze, autor knihy „Drahé kameny kolem nás“ (rodák z Kamenice nad Lipou)

OZVY NA INSIGNIE:

Podle jednoho z hejtmanů kraje Vysočina – RNDr. Miloše Vystrčila jsou insignie unikátní: „...**propracovaná symbolika, ať už vybraných a použitých materiálů, či výzdoby, mne nadchla. Historie našeho kraje i jeho přírodní bohatství jsou zde znázorněny velmi čistě a jedinečně,**“ komentoval klenoty hejtman.

Náměstkyně primátora statutárního města Jihlavy PaedDr. Jindřiška Zápotočná: „**Krása a drahota těchto insignií není v tom, že jsou zlacené, zdobené drahokamy a perletí, ale v tom, že ta krása, která je zdobí, pochází jen z našeho kraje, z naší krásné Vysočiny...**“

Bývalý šéfredaktor časopisu Minerál – RNDr. Luboš Rejl, CSc.: „...**patří k vrcholu, tedy k těm nejpůsobivějším v ČR. Jejich tvůrci s nimi očividně žili duchem, nebyla to pro ně jen obecná zakázka!**“

Architekt (a sběratel minerálů) Josef Macholán, autor návrhu insignií: „...**neexistuje člověk, který by se insigniemi zabýval trvale – je to vždy určité vybočení, něco, s čím se setkáte výjimečně, možná poprvé a naposledy v životě ...**“ (pozn. autora: posledním dílem Josefa Macholána, v jeho mimořádně plodném životě, byl právě návrh na tři prorektorské řetězy, které se staly součástí popisovaných insignií)

ZÁVĚREČNÉ SLOVO AUTORA ČLÁNKU:

Vážení borští občané – jsem potěšen, že jedinečná část vaší domoviny, tedy nádherné drahé kameny z horninového podloží vaší obce i širšího okolí, se dostaly na insignie hlavní vysočinské vysoké školy. Dovolte proto i osobní vyznání. Přiznám se, že od mládí jsem chodil do krásného okolí Borů a území v okolí Velkého Meziříčí nejen za profesními pozoruhodnostmi, ale i za krásami přírody, za typickou vysočinskou krajinou s malebnými potoky, říčkami, rybníky, mostičtškou přehradou, březovými háji i borovými lesy. Služebně s geologickou brašnou (sám i se skupinami studentů na mineralogicko-geologických exkurzích) – ale i soukromně s fotoaparát, s rybářskou udicí, s košíkem na houby... Našel jsem zde nejen jeden z nejhezčích koutů naší vlasti, ale potkal jsem zde i celoživotní partnerku, takže jsem probouzel obdiv a lásku k těmto místům i u vlastních dětí. Protože čas na naší planetě tak rychle utíká, těšíme se, že zdejší krásnou vysočinu budeme učit poznávat i naše vnoučata.

Doc. RNDr. **Zdeněk Laštovička, CSc.**
emeritní prorektor Vysoké školy polytechnické Jihlava

Informační poznámka:

Vysoká škola polytechnická Jihlava vznikla v červnu 2004 zákonem č.375/2004 Sb. A uskutečňuje akreditované studijní programy bakalářského typu, a programy celoživotního vzdělávání, včetně Univerzity třetího věku. Sídlem školy je rozsáhlý areál bývalého krajského soudu (secesní stavba z r. 1905) v centru statutárního města Jihlavy. Bližší informace o možnostech studia jsou na www.vspji.cz

Autoři fotografií použitých v textu: Zdeněk Laštovička, Petr Procházka, Josef Macholán

Panu Zdeňku Laštovičkovi patří náš veliký dík, že byl tak laskav a tento příspěvek pro nás sepsal! BK